

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Art. I. De Natura & Origine Testamenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

TITVLVS XXVI.

De Testamentis & Ultimis Voluntati-
bus.

Donatiacionibus inter vivos succedunt voluntates Ultimæ, siue de rebus suis in mortis tempus collatæ dispositiones, ad præsentem Rubricam declarandæ, quatenus Ecclesiasticis competunt personis, sanctionibusque & iudicio Ecclesiastico subiciuntur.

ARTICVLVS I.

De Natura & Origine Testamenti.

SUMMARIUM.

1. Definitio Ultima voluntatis.
2. Etymon.
3. Et definitio Testamenti.
4. Ipsiusque ab aliis voluntatibus Ultimæ.
5. Et præsertim à Codicillo differentia.
6. De Testamenti Origine variis sensibus DD.
7. Verius rationi Naturali quidem consentanea.
8. Non tamen Naturali.
9. Aut Gentium Jure propriè dictò.
10. Sed Civili est introductum.
11. Et in minus propriè acceptum Gentium jus transiit.

Ultima voluntas generatim, ut Testamentum, Codicillum, Legatum, Fideicommissum aut Mortis causa donationem comprehendit, est Gratuita dispositio bonis in tempus mortis seu post mortem. Ultima ea dicitur, non quod post eam alia exitura non sit; sed quod secus, quam inter vivos factæ dispositiones solent, conferatur in ultimum vitæ tempus & tempus mortis: & ista præsertim confirmetur; ut revocari amplius non possit, juxta Apostolicum illud, *Testamentum in mortuis confirmatum est, aliopar nondum valet, seu firmum non est, dum vivit, qui testatus est, ad Hebræos cap. 9. v. 17.* Molina *Tract. 2. de J. & J. disp. 124. n. 1.*

Ejus species præcipua Testamentum, à verbo *Testor*, indeque derivat nomine *Testamen*, ut Gellio *Noct. Attic. Lib. 6. cap. 12.* vel potius *Testatio*, ut apud hunc Servio eumque secuto Imperatori *pr. Instit. de Testament. placuit*, sic dicitur; quod mentis seu voluntatis declaratio sit: & cum *JCT. o. l. 1. §. Qui testam. fac. poss. definitur*, quod sit *Voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod post mortem nostram fieri volumus. Instam autem hujusmodi sententiam aliqui quamcumque legitimam, seu Juris Regule conformem: alii eam esse alterant* que con-

que continet solemnitates præscriptas l. Hæc consultiſſimâ 21. C. de Testament. & directam hæredis institutionem, l. Jube-
mus 29. C. eadem Rubricâ.

Verùm, quia istarum justæ voluntatis declarationum prior Testamentum à Legato, Fideicommissò, Codicillo & ipsa Mortis causâ donatione non fecerint: posterior Parentum inter liberos, Militare, ad causas Pias, cæteraque minus solennia Testamenta aperte excludit, non malè à RR. Testamentum generatim &, prout etiam minus solenne comprehendit, & excludit Codicillum, esse dicitur Ultima voluntas, continens directam hæredis institutionem; quia Testamenti præcipua pars, imò caput & fundamentum est institutio sive surrogatio hæredis in univ-
ersum jus, quod tempore mortis habuit testator, §. Ante hæredis 34. Inst. de Legatis.

Atque hæc directâ hæredis institu-
tione Testamentum præcipuè differt non solum à Legato & Fideicommissò: sed etiâ à Mortis causâ donatione: præterquam, quod ista non solâ Donantis, ut Testa-
mentum solâ de rebus suis disponentis voluntate, sed Donatarîi quoque acce-
ptione constituitur.

Magis, quàm hæ voluntates ultimæ, ad Testamentum accedit, Testamentum tamen etiam non est Codicillus: qui sic dicitur; quod sit quasi *Parvus Codex*, est-
que Ultima voluntas minus solennis de-
functi, sive testati sive intestati, de eo, quod is post mortem de rebus suis fieri vult, absque directâ hæredis institutione, Corvinus ad C. de Codicillis; quantum vis enim, ut Testamentò, sic & Codicillò de rebus suis quis disponere, sive in scriptis, sive per nuncupationem valeat, multum tamen interest inter Testamentum & Codicillum, imprimis quoad testium num-
erum & qualitates, §. fin. Inst. & l. fin. junctâ Glossâ C. eadem Rubr. Dein; quod

Codicillus tam ab eo, qui intestatus, quàm qui testatus decedit, §. 1. Inst. de Testa-
ment. ordin. & non unus tantum, sed plures fieri possint; ut, si contrarii non sint, omnes subsistant: si verò sint contrarii, prior revocatus censeatur, l. Cùm propo-
natis 3. C. eadem Rubric. Et demum; quod Codicillò hæreditas directè, neque dari, neque adimi, §. Codicillu 2. Inst. l. Hæreditatem 2. C. neque etiam directè substitui, neque hæredi testamentario conditio adjici possit, §. Codicillu cit. l. Hæreditatem 2. C. l. Si idem 7. C. de Codicil-
lis. Directè, inquam; quia indirectè id potest per Fideicommissum, hæredem ab intestato gravandò; ut hæreditatem resti-
tuat ei, qui expressus est Codicillò, l. Si quis 3. ff. de Jure Codicill. vel declarandò, unum ex hæredibus voluntatem suam non mereri, sive hæreditate indignum, l. Hæreditas 4. C. De his, quib. ut indignis.

Dubium & controversia celebris est de Jure, quò Testamenti factio est intro-
ducta. Codicillorum usum tempore Augu-
sti captum & Sapientum suffragiis approbatum, liquet ex pr. Inst. de Codicil-
lis. Testamenti factio autem, licet formam sive testandi modum acceperit à Jure Ci-
vili, ipsam tamen testandi facultatem à Gentium, cum Claro §. Testamentum 9. 2. n. 2. & Covarruvia Lib. 3. Var. cap. 6. n. 7. Gilken in l. 1. C. de Hæred. Inst. n. 8. & ab ipso Naturali Jure pro-
cedere, Molina 2. de J. & J. disp. 124. in fine voluere; contra quos, ipsam etiam testandi facultatem à Civili Jure profes-
tam, cum Bartolo in l. Ex hoc 5. ff. de J. & J. n. 5. & Baldo in l. Decernimus 16. C. de SS. Eccles. n. 10. defendunt Canisius ad hanc Rubric. n. 3. Haunoldus de J. & J. tom. 3. Tract. 6. n. 14. & Eminentiss. de Luca de Testament. dispens. 41. n. 36.

In hoc DD. diffidio ego imprimis existimo, rationi & affectioni Naturali
G g g valde

valde consentaneum esse; ut rata firmaque esse sinantur testamenta, aliæque defunctorum ultimæ voluntates; cum utique Æquitati Naturali conforme sit, ut quis de bonis suis, quæ mortalitas ademptura est, aliis benefacere, gratam sui memoriam ad posteros propagare, animæ suæ per pia legata consulere possit; ac proinde; ut rata firmæque esse jubeantur voluntates dominorum, volentium rerum suarum dominium in alios transferre, §. *Per traditionem 40. Instit. de Rerum divis.* præsertim, cum de rebus suis disponentium voluntas est suprema, l. 1. *C. de SS. Eccles. & §. unico, Inst. de Lege Caninia &c.*

8. Deinde cenſeo, testandi facultatem Juris Naturalis non esse ita; ut, si lex, defunctorum supremas voluntates ratas esse præcipiens, deficeret, testamenta &c. firma essent. Ratio est; quia spectatâ præcisè Naturâ nemo de ulla re disponere valet pro eo tempore, quò nullius rei dominium amplius habet: aut jus alteri tribuere pro tempore, quò ipse omnis juris est incapax & Reipublicæ membrum desit esse; quia dispositio, tempore etiam habili facta, sed collata in tempus inhabile, cujus modi est dispositio testamentaria, quæ juxta l. 1. *ff. de Testament.* in tempus, quò testator mortuus est, confertur, inutilis est, nisi Lege adjuvetur. l. *Strichus 39. ff. de Manumiss. testam.* Quare rerum Naturâ solâ consideratâ defunctorum voluntates ultimæ non aliud, quam justum quidem, sed ex se infirmum testatoris desiderium sunt; ac proinde rerum ipsius dominium ad testamentariam hæreditatem transferendi vim non habent, nisi Lege confirmentur, ut rectè advertit Haunold. l. *cit. n. 15.* Confirmatur hæc ratio; quia bona defuncti ex natura rei sunt bona vacantia; cum defunctus in ea, quod habuit, jus omne amisit. Un-

de, si ejus voluntatem ultimam Lex defuitueret, nec roboraret, eorum iustitiam quæ vacant, derelicta & jam nullius operent, & Naturali ratione cedentem occupanti, §. *Fera 12. Instit. de Rer. Acquis. l. Quod enim 3. ff. de Acquis. rer. do.*

Deinde cenſeo, testandi facultatem verisimilius etiam non introducam Gentium propriè acceptò Jure. Ratione nonnemo reddit; quia, quæ illius sunt, apud omnes Gentes sunt recepta, §. 1. *Instit. de J. N. G. & C.* non enim Testamenta: quorum usum Athenis olim nullum fuisse, Plotarchus in *Solone*, in Germania etiam nostra hæretes illi cuique liberos; & si liberi desecent, proximos cognatos sine testamento iussit, Tacitus de *Morib. German.* testat. Idem de Dacia vel potius Dania tradit, ex integra lectione *Ex literis 2. de Ulp. fuer.* desumit Gonzalez *tit. n. 3.* Verum quia ea, quæ Gentium Juris sunt, apud Gentes simpliciter omnes esse receptas, necesse non est; sed sufficit; quòd plebiscitumque bene institutarum Gentium moribus & uti observentur, testandi facultatem Juris Gentium non esse, ex vniuersi alteriusve prisco non usu perperam infertur. Quare, eam propriè dicti Gentium Juris non esse, fortius argumentum est; quòd ad Jus hoc ea duntaxat pertineant, quæ gentes servare tenentur inter se, ad earumque commune bonum & felicitatem promovendam omniumque re omnium gentium usu sunt recepta, per tradita Procem. n. 55. Eum autem bonem & communis omnibus boni ac felicitatis promotionem & Societatis inter eas conservationem testamenti contracti facultas non spectet, licet plerarumque gentium moribus sit recepta.

Supereſt ergo, ut testandi, non tantum duntaxat, sed facultatem quoque introducam dicamus Jure Civili alicuius Populi

Populi, qui primus testandi usum inter cives suos Legibus approbavit: à quo dein receptus est tam moribus, quam Legibus aliarum Gentium tam multatum, ut à DD. satis multis ejus origo Gentium potius, quam alteri Juri attribueretur: fortassis melius, in Gentium Jus minus propriè dictum transiisse, diceretur; quòd, licet sine mutua obligatione gentium inter se, & non ad commune omnium, sed ob privatam cujusvis civitatis seu populi bonum unius usu introducta & approbata Lege, cum tempore propagata & à cæteris gentibus ferè omnibus observata sit.

ARTICULUS II.

De Personis Jure permissis ac prohibitis testari.

SUMMARIUM.

- 12. Testari possunt, qui non prohibentur.
- 13. Prohibentur Naturà Infans, Amens, Furiosus, Impubes.
- 14. Lege Prodigus, Filius familias.
- 15. Servus, Captivus, Obses.
- 16. Deportatus, Crimine capitali damnatus.
- 17. Sordus & Mutus à natura.
- 18. (Non ex accidenti, aut Cæcus)
- 19. Damnatus ob crimen famosum, Hæreticus &c.
- 20. Ad causas etiam Pias non testantur, Naturà.
- 21. Et probabilius etiam Lege prohibiti.
- 22. Canone testari prohibetur Usurarius manifestus.
- 23. Excommunicatus ob Heresim vel Offensionem Cardinalis.

- 24. Et Religiosi.
- 25. Excipiuntur ex his, qui liberos in seculo reliquit.
- 26. Professi Ordinum Militarium.
- 27. Scholastici & Coadjutores non Formati Soc. JESU.
- 28. Et quibus licentiam testandi Papa.
- 29. Non solus superior Ordinarius dedit.
- 30. De istius licentia Professus nec Coadjucillum facere.
- 31. Mortis tamen causâ donare valet.
- 32. Clerici de bonis Patrimonialibus vel quasi.
- 33. Non de Beneficialibus testari Jure possunt.
- 34. Vi Consuetudinis testari valent prohibiti Jure solùm Humanò.
- 35. Non tamen Professus Religionem.
- 36. Eiusdem vi Clerici de Beneficialibus ad Pias.
- 37. Non etiam ad Prophanas causas testari queunt secundùm aliquos DD.
- 38. Secundùm alios etiam ad has testandi facultatem acquirere possunt.
- 39. An talis Consuetudo de factò detur dubium est.
- 40. Jure tamen reprobata.
- 41. Aut irrationabilis non est.

Quantumvis autem Testamenti factio creatura & beneficium Legi sit, Regula tamen est, testari ante mortem de bonis suis non, quibus hoc specialiter permissum: sed generaliter posse omnes, qui specialiter non prohibentur, l. r. c. de SS. Eccles. & l. Ex factò 43. ff. de Vulg. & pupill. subst. quâ iniquum esse, inclusâ gravi causâ, asseritur auferre testamenti factionem sanæ mentis homini, Covarruvias, ad hanc Rubric. p. 3. n. 42. Manzus de Testam. G g g 2